

ТУТ ДИТИНСТВО І ЮНІСТЬ ДЗВЕНЯТЬ.

Запорізька загальноосвітня школа
I—III ступенів № 97

Павло Володимирович Цинкуш,
*директор школи, вчитель
фізики та математики,
спеціаліст вищої категорії,
старший вчитель*

ШКОЛА ГЛИБОКОЇ ТЕЧІЇ

Кожна школа приваблює неповторною, тільки їй притаманною особливістю. Школа № 97 привертає увагу глибинною роботою з усіх напрямків навчально-виховного процесу, здається, тут немає першорядних і другорядних проблем, тут кожному питанню в діяльності колективу приділяється максимальна увага. Вивчаєш реалізацію певної проблеми - захоплюєшся: про це треба написати! Але при вивченні наступного напрямку - знову приходить така ж думка: обов'язково розповісти... Уся діяльність колективу, немов глибокий потік, він захоплює усіх, тут немає байдужих!

При першому знайомстві школа зацікавила своєю незвичайною архітектурою, розташуванням коридорів, кабінетів, залів, тут можна заблудитись. Можливо, через це під час першого візиту охопило почуття загадковості і очікування чогось незвичайного.

Почуття загадковості підсилив *директор школи Павло Володимирович Цинкуш*. Стрімкий, нетерплячий, сповнений ідей, планів, духовних поривань він запально говорив, але раптом не доводив до кінця розпочату думку. Він зупинявся, мовчав якусь мить, і знову гаряче говорив, але вже про інше. У мене залишалась допитлива думка, що ж він не доказав. Раптом, в якусь мить Павло Володимирович встав і сказав рішуче: «Ходімте!»

Ми йшли довгими коридорами, які мені здавалися таємними ходами якогось замку. Зупиняємось біля одного кабінету, директор відчиняє двері і запрошує увійти.

Входжу... Вражена зупиняюсь у благоговійному мовчанні: ми знаходились у Музеї Бойової Слави, роботу над створенням якого тільки-но закінчено, Музей навіть ще не відкрито. Дизайн незвичайний, все продумано до дрібниць, все торкається душі, все хвилює!

Переходжу від одного стенду до іншого... Скільки документів, скільки рідкісних експонатів зібрано, з якою любов'ю все зроблено, скільки вкладено старання і душі, щоб розповісти про подвиг народу у боротьбі за

визволення країни від загарбників. І ті, кому саме призначається ця розповідь - діти - відчули це своїми серцями. Школярі виготовили своїми руками подарунки: *до відкриття Музею вишили, намалювали або зв'язали гарні серветки з іменами героїв - про це розповідає стенд «Героям слава».*

Сьогодні на фоні подій боротьби за цілісність України (2014 рік), відчуваєш усім серцем, яку цінність становить ініціатива директора школи **Павла Володимировича Цинкуша** щодо створення Музею Бойової Слави, адже наші діти повинні зростати справжніми патріотами, готовими віддати життя за незалежність Вітчизни.

Павло Володимирович в Музей вклав всю свою душу і серце, він не історик, він фізик, але закоханий в історію, він - патріот.

У той перший візит до школи мене чекало ще одне диво. Екскурсія по школі продовжилась. Приємно вражав у всьому лад, багато кабінетів мають сучасний дизайн, нові меблі, телевізори, у школі чудовий кабінет ІКТ. У планах - забезпечення всіх кабінетів комп'ютерною технікою.

Та ось заходимо ще до одного кабінету. І знову найсильніші враження, почуття захоплення, немов якесь невидиме чудодійне світло осяяло душу. Ми потрапили до **кімнати народознавства.** *Я побувала протягом усієї своєї педагогічної діяльності у десятках кімнат народознавства, та такої чудової кімнати я ще не бачила. У школі № 97 це не просто кімната, це Кімната-музей, «Світлиця».* Мені здалося, я потрапила у казку з народного життя. Яка там краса! З якою точністю і любов'ю відображено інтер'єр української світлиці, скільки зібрано рушників, вишиванок з різних областей України! А скільки речей побуту, чого тільки коштує скриня, справжня старовинна скриня, до того ж, з гарно складеним добром! Мене полонила господиня кімнати **Ольга Іванівна Бабаніна.** **Ольга Іванівна - вчитель української мови та літератури, вчитель-методист, Відмінник освіти України, вона закохана у свій предмет, в українську культуру.** Своєю любов передає дітям, її вихованці - переможці та призери предметних олімпіад районного та обласного рівня. **На базі музею проводиться цікава, різноманітна робота (використано дані з планів роботи кімнати-музею за 2011-2012, 2013- 2014 навчальні роки):**

виставки: «Українська вишивка від давнини до сучасності», «Український одяг», «Український віночок», «Старовинні речі хатнього вжитку»; виробів з дерева, лози, соломи; виставка писанок тощо;

оглядові і тематичні екскурсії: «Ремесла в Україні», свята в Україні за порами року (Осінні, Зимові тощо);

свята: Покрови, Святого Миколая та інші.

Тут проводяться уроки української літератури, лекції, відповідно до яких розроблена тематика екскурсій, які доповнюють програмовий матеріал.

Також на базі музею здійснюється науково-дослідницька діяльність учнів, діти постійно беруть участь у конкурсах робіт декоративного мистецтва. **Музей нагороджено Грамотою Обласного управління освіти та науки.**

Гарні враження залишило перше знайомство зі школою № 97.

З'явилося бажання розповісти про чудову школу.

*З великим інтересом вивчала документи, знайомилася з сайтом школи, зустрілася з **першим директором школи Анатолієм Миколайовичем Кравченком**. З його спогадів дізналася про перші роки існування школи.*

З історії школи

*Тож, звернімось до сторінок історії школи. До вашої уваги розповідь **А.М. Кравченка**: «Почала будуватися школа **1983 року**. У березні 1984 року мене повідомили про майбутнє призначення на посаду директора школи-новобудови № 97. Ще до офіційного призначення, на громадських засадах, я розпочав комплектацію кадрів. **Принциповим у підборі кадрів було зарахування на роботу тільки молоді. Чому тільки молоді? Було бажання створити новий колектив, здібний на творчі справи, на трудові звершення. Мені це вдалося!** Навіть перші кроки згуртували колектив. До відкриття школи проходило придбання навчального обладнання, завіз меблів. Молоді вчителі з завзяттям працювали над розвантаженням меблів, обладнання, розстановкою парт по класах. Велику підтримку надав завод „Радіоприлад“, який виділив робітників для зборки парт, а також колеги, директори шкіл, вони присилали своїх учнів для допомоги, також виділяли транспорт: **Л.І. Холодкова, Б.М. Бугаєнко, Ю.А. Литвиненко та інші**.*

***1 вересня 1985 року** школа прийняла своїх **перших 86 учнів**.*

*Колектив проводив велику роботу з набору нових учнів, через рік у нас **вже навчалось 400 дітей**, а потім три роки поспіль у нас було **вже по 1000 учнів**. Перед моїм уходом з посади директора, **1989 року**, в школі **налічувалось 103 класи**.*

*Так, мені вдалося створити молодий, творчий, згуртований колектив учителів. У школі склався чудовий мікроклімат, **де панували взаємодопомога, взаємоповага, взаємодовіра, у нас не було головних і підлеглих, ми були усі нарі вні**. Значно збагатилася матеріальна база, ми створили прекрасні навчальні кабінети, **наші 23 кабінети були визнані кращими у районі, вже в ті часи у нас був кабінет інформатики**. Наші вихованці мали глибокі міцні знання, посідали завжди призові місця у районних і обласних олімпіадах.*

***Славилася наша школа організацією виробничого навчання**. У школі був цілий цех, в якому учні збирали дитячі швейні машинки „Дніпрянка“. **Екземпляри наших машинок навіть були представлені на ВДНГ у Москві і Києві**. Також у нас вперше у місті був створений клас з академічної греблі, **наші учні брали участь у всіх спортивних змаганнях**».*

*Від авт. Про школу № 97 того часу згадує **Анатолій Іванович Данько**, директор ЗОШ №17, котрий працював тоді в школі вчителем виробничої праці: «Я почав працювати у школі № 97. Директором був тоді **Анатолій Іванович Кравченко**, суворий та справедливий, це він підняв школу. Йому всім миром допомагали. Колектив у нас був молодіжний, працювали з душею, кожний день по 6 уроків, а після уроків позакласна робота, спортивні змагання, все було організовано за першим словом!»*

А.М. Кравченко на завершення бесіди сказав:

«Я любив і цінував усіх своїх вчителів, але особливо запам'ятались:

Ірина Володимирівна Глухенька, вчитель української мови та літератури;

Микола Борисович Куликовський, вчитель фізики, це Вчитель з великої букви;

Олена Миколаївна Сташенко, *Людмила Григорівна Іванова*, *Алла Степанівна Петрова*, вчителі початкових класів;

Анатолій Іванович Данько, талановитий вчитель трудового навчання, творча особистість, зробив багато для обладнання майстерень;

Тетяна Валеріївна Духовська, вчитель англійської мови;

Валерій Михайлович Михайлов, вчитель історії, його дружина *Євгенія Михайлівна Михайлова*, вчитель початкових класів.

Олена Миколаївна Ткаченко, вчитель біології.

Я низько вклоняюся всім учителям, працівникам школи, які тоді працювали, вони всі трудилися з повного віддачею».

Слухала *Анатолія Миколайовича* і захоплювалась безкорисливістю наших вчителів, їхнім ентузіазмом, відданістю своїй справі.

За певних обставин, **1989 року** *Анатолій Миколайович Кравченко* звільнився з посади директора.

З **1990 року по 2008 рік** директором ЗОШ № **97** працювала *Валентина Федорівна Чанчикова*. На її долю випали *складні 90-ті роки, перші роки становлення незалежної України*. Та педагогічний колектив під керівництвом

В.Ф. Чанчикової долав перешкоди, хоча не все вдавалося, школа діяла, були успіхи. Збагачувалась матеріальна база, придбані комп'ютери в кабінет інформатики, удосконалювався навчально-виховний процес, почало впроваджуватись особистісно орієнтоване навчання. З **1992 року у школі реалізується система безперервної економічної освіти:**

1-4 класи - вивчення інформатики, іноземної мови, історії цивілізації, економічних дисциплін (економічна ігротека); курсу «Основи естетичної культури».

5-8 класи - додаткові модулі: основи економічних знань, основи підприємницької діяльності, світ економіки, економіка, психологія, екологія, інформатика, іноземна мова, історія цивілізації, курсів «Пізнай себе».

9-11 класи - додаткові предмети (світ економіки, мікроекономіка, макро- економіка, банківська справа, правові основи господарської діяльності) для професійної підготовки молодших спеціалістів за такими спеціальностями: фінансист, секретар-референт. Випускники захищали дипломні роботи. Разом з атестатом учні отримували сертифікат з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста за обраною спеціальністю.

Педагогічний колектив школи продовжував традиції школи перших років, був дружним, згуртованим, за словами вчителів тих років, як одна сім'я. Проте школа потребувала оновлення, новий час вимагав змін, нових підходів, нових перспектив. Ці зміни прийшли з новим директором школи.

***Сьогорення школи** Директором школи **2008 року** було призначено **Павла Володимировича Цинкуша**.*

*Перші слова, які промовив **Анатолій Іванович Кравченко** під час зустрічі, були:*

*«Я дуже радий, що директором школи призначено **Павла Володимировича Цинкуша**, справжнього фахівця, здібного керівника, чудового організатора. Він зробив за ці роки (2008-2014 рр.) стільки, скільки не зроблено за всі попередні роки».*

*Дійсно, з приходом **П.В. Цинкуша** у школі відбулися значні якісні зміни, наступили інші часи. *Вся діяльність навчального закладу набула більш чіткої виваженої системи, були визначені головні завдання колективу: забезпечення всебічного розвитку особистості учня; врахування та глибоке розуміння вчителем індивідуальних рис та можливостей вихованців, повага до особистості дитини;**

створення умов для оволодіння учнями систематизованими знаннями, уміннями та навичками тощо.

В основу виховної системи школи покладено ідеї гуманізму, педагогіки співробітництва, загального піклування, формування єдиного виховного простору, виховання громадянина - патріота своєї країни, який готовий до подальшого навчання та трудової діяльності зі своїми політичними переконаннями; це формування творчої особистості, свідомого відношення до своїх обов'язків; формування навичок здорового способу життя.

З року в рік удосконалюється навчально-виховний процес, покращуються результати діяльності педагогічного колективу.

Директор школи став ініціатором та організатором створення в ЗОШ № 97 шкільного історичного музею «Місто Запоріжжя: 1941-43», про який

вже велася розповідь. За змістовну роботу щодо створення музею директор школи **Павло Володимирович Цинкуш** нагороджений **Почесною грамотою Запорізької міської ради, жовтень 2013 рік.**

Завдяки директору запрацював шкільний прес-центр на повну силу, створено сайт школи, який вражає своїм дизайном, змістом, системністю своєї роботи. Це дійовий сайт! Особливе захоплення викликають статті Адміністратора. Хто стоїть за ним, не знала, і тому його повідомлення, немов вісті від чарівника, то він поет, то історик, то художник, статті розповідають про шкільне життя яскраво, хвилююче! *Пізніше дізналася, що Адміністратор - це узагальнюючий образ, представлений багатьма вчителями школи, що свідчить про талановитість усього колективу. Учні та їхні батьки, гості сайту можуть там ознайомитися з будь-яким питанням стосовно роботи школи, сайт сповнений життя!*

Також за період перебування на посаді директора ЗОШ № 97 **Павла Володимировича Цинкуша** значно збагачено матеріальну базу. У школі проведено великі ремонтні роботи: зроблено капітальний ремонт покрівлі, замінено на пластикові 142 вікна; відремонтовані та оформлені у відповідності до сучасних стандартів вестибюль та актову залу школи, оновлено та дообладнано комп'ютерний клас.

Ядром організації колективу є адміністрація школи, заступники директора школи, досвідчені, талановиті вчителі:

Ольга Іванівна Бабаніна, вчитель української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, *вчитель-методист, Відмінник освіти України;*

Людмила Олександрівна Здоренко, вчитель французької мови, спеціаліст вищої категорії, старший вчитель;

Світлана Мирославівна Мартинова, вчитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, старший вчитель.

Між заступниками чітко розподілені обов'язки, кожний виконує свою місію по згуртуванню колективу, по удосконаленню навчально-виховного процесу задля досягнення головної мети навчально-виховної діяльності закладу. Першими помічниками адміністрації є також:

психолог - Лілія Олегівна Довжик, талановитий психолог-методист, майстер своєї справи, забезпечує ефективний психологічний супровід усього педагогічного процесу; вона виконує і обов'язки *соціального педагога; педагог-організатор - Тетяна Анатоліївна Чорненька.*

Колектив творчий, згуртований, складається з **42** педагогів, з них **16** вчителів вищої категорії, **12** - мають звання «**Старший вчитель**»;

«**Вчитель-методист**» - **1** - **Бабаніна Ольга Іванівна**, вчитель української мови та літератури.

Двоє педагогів нагороджені нагрудним знаком «**Відмінник освіти України**»: **Ольга Іванівна Бабаніна** - вчитель української мови та літератури,

Лілія Олегівна Довжик - психолог.

*Склад педагогічного колективу свідчить про те, що у школі № 97 велика увага надається постійному підвищенню кваліфікації вчителя, адже від майстерності педагога залежить кінцевий результат усієї діяльності педагогічного колективу. Підтвердження цьому знаходимо в Аналізі методичної роботи школи. Діяльність колективу спрямована на **забезпечення професійного вдосконалення вчителя**, розвиток процесів гуманізації навчально-виховного процесу через підвищення ефективності впровадження особистісно та компетентісно орієнтованих технологій навчання та виховання.*

Проводиться різноманітна, насичена, багата за формою і змістом робота: створено методичну раду, проведено психолого-педагогічні семінари «Гуманізація життєдіяльності школярів» та «Здоров'я дітей і шляхи його збереження в умовах гуманізації педагогічного процесу» та інше за різними темами методичного спрямування.

*Щороку в ЗОШ № 97 проходять тижні проектів. Відповідно до Положення про організацію проектного тижня та Положення про конкурс проектних робіт складається план підготовки та проведення Тижня проектів. До конкурсу допускаються лише ті роботи, які мають методичний паспорт проекту. Ось приклади **реалізації деяких проектів:***

Програма «Обдарованість»** - школа у 2011-2012 навчальному році за результатами Всеукраїнських учнівських олімпіад і конкурсів **посіла I місце серед загальноосвітніх шкіл Комунарського району;

***Програма «Відродження»** - створено музей «Місто Запоріжжя: 1941-1943».*

*2013 року в школі створено **Програму впровадження Державного стандарту базової загальної освіти**. Протягом 2013-2014 навчального року проведені різні заходи щодо реалізації програми:*

*на сайті школи організовано форум **«Працюємо за новими програмами у 5-9 класах»;***

проведені інструктивно-методичні наради, педради, семінари, тренінги тощо.

Підсумки моніторингу результативності роботи вчителів щодо впровадження Державного стандарту базової загальної освіти свідчать про якісну та системну роботу.

*На високому рівні організовано у школі роботу методичних об'єднань, керують ними досвідчені вчителі, майстри своєї справи. Всього функціонує дев'ять методичних об'єднань. У кожному методичному об'єднанні чітко визначено проблемну тему та напрямки роботи, навіть девіз, наприклад, у істориків: **«Запитуй! Сперечайся! Обґрунтуй! Поважай!»**, у вчителів природничого спрямування: **«Душа, в якій відсутня мудрість - мертва. Але, якщо збагатити її навчанням, вона оживе, подібно землі, на яку пролився дощ»** - Абу-ль-Фарадж та інші.*

Форми роботи різноманітні, але всі їх поєднує творчий пошук, забезпечення умов для підвищення педагогічної майстерності кожного вчителя, спрямування всієї роботи на впровадження компетентісно орієнтованого підходу, нових інформаційних технологій навчання, забезпечення всебічного розвитку особистості дитини, робота з обдарованими. Про це свідчать основні напрямки роботи методичних об'єднань, наведу, для прикладу, лише окремі теми:

МО вчителів історії, правознавства, географії:

«Використання методу навчальних проектів як засобу реалізації компетентісного підходу в навчанні історії та географії»;

МО вчителів української мови та літератури:

«Організація і проведення педагогічних експериментів з пошуку і впровадження компетентісно орієнтованого підходу, нових інформаційних технологій навчання» та інші.

Згідно з планами роботи шкільних методичних об'єднань з метою пропаганди творчих надбань учителів школи створено *банк педагогічних інновацій, проводяться предметні тижні, Дні науки, декади, фестивалі, методичні виставки, творчі звіти, Дні відкритих уроків, здійснюється вивчення та узагальнення передового досвіду.*

*Як бачимо, методична робота ЗОШ № 97 сповнена творчої наснаги. Курує методичну роботу школи **Ольга Іванівна Бабаніна**. На посаді заступника директора з навчально-виховної роботи вона вже 20 років! Досвідчений, талановитий організатор і керівник, вона віддана своїй справі, тонко відчуває всі нюанси навчально-виховного процесу, спрямовуючи його розвиток відповідно до вимог сучасності: школа завжди на вістрі досягнень сучасної педагогічної науки. Про це говорять високі результати участі вчителів у творчих конкурсах, виставках тощо: районний тур конкурсу «**Вчитель року - 2014**»:*

Інна Олександрівна Шатровка, вчитель географії, - II місце;

Світлана Мирославівна Мартинова - III місце;

Тетяна Анатоліївна Скрипник, вчитель світової літератури, - III місце; На Міській педагогічній виставці перспективного досвіду (2014 р.) були також представлені роботи вчителів школи № 97. За результатами виставки відзначені *дипломами III ступеня **Ольга Дмитрівна Коваленко, вчитель інформатики, **Сергій Вікторович Шмирко, вчитель основ здоров'я.** Кількість дипломантів складає 50% від загальної кількості представлених від школи робіт.***

Проводиться вчителями значна робота щодо збагачення матеріальної бази кабінетів. *За результатами районного конкурсу навчальних кабінетів відзначені: кабінет французької мови (завідуюча **Н.М. Стасюк**) - II місце; кабінет інформатики (завідуюча **О.Д. Коваленко**) - II місце; спортивні зали (завідуючі **С.Ю. Уютнов, Н.О. Романцова**) - III місце.* Сприяє підвищенню професійного рівня вчителів і атестація педагогів. У школі № 97 вона проводиться на високому науковому рівні і дає позитивні результати: з року в рік зростає якісний показник педагогічного колективу.

Постійне вдосконалення майстерності вчителя сприяє постійному зростанню якості навчання та його результатів.

Дані аналізу кількісних та якісних результатів моніторингових досліджень, за підсумками 2013-2014 навчального року, свідчать про позитивну динаміку якісних показників з року в рік.

Ознайомлення з досягненнями учнів ЗОШ № 97, з таблицею (див. нижче) **переможців у всеукраїнських міжрегіональних і обласних учнівських олімпіад та інтелектуальних конкурсів 2013-2014 навчального року** говорить про цілеспрямовану роботу у школі над розвитком творчих здібностей учнів, про роботу з обдарованими школярами. В таблиці десятки імен обдарованих дітей, які досягли значних успіхів під час предметних олімпіад та інтелектуальних конкурсів. *На жаль, в межах нарису не має можливості перелічити імена переможців, навести таблицю повністю, наведу лише окремі дані, серед них: кількість переможців, а також називаю імена наставників, чії вихованці є переможцями і призерами, віддаючи цим належне педагогам-майстрам за їхню любов до дітей, до учительської справи:*

Районні олімпіади	Предмет	Кількість переможців, міся			Вчитель-наставник
		I	II	III	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
	Українська мова та література		1	2	Ольга Іванівна Бабаніна вчитель-методист
	Англійська мова			1	Надія Михайлівна Стасюк, старший вчитель
	Російська мова		1	2	Людмила Володимирівна Шангіна, старший вчитель Тетяна Анатоліївна Скрипник
	Французька мова		1	2	Людмила Олександрівна Здоренко, старший вчитель Надія Михайлівна Стасюк, старший вчитель
	Хімія			1	Ольга Вікторівна Совпель
	Інформатика		1		Ольга Дмитрівна Коваленко, старший вчитель
	Географія, економіка			2	Інна Олександрівна Шатровка
	Правознавство, історія	2	2	1	Антоніна Василівна Мязіна, старший вчитель
	Юні знавці Біблії			1	Марина Анатоліївна Шаманська
	Трудове навчання			1	Сергій Анатолійович Ігнатченко, старший вчитель

Продовження табл.

1	2	5	4	5	6
Обласний етап НДР МАН	Географія та ландшафтознавство (Євген Черешко)			1	Інна Олександрівна Шатровка
Конкурси	IV Міжнародний мовно-літературний конкурс імені Тараса Шевченка		1 1	1	Ольга Іванівна Бабаніна, вчитель-методист Світлана Василівна Аравіна Ірина Володимирівна Глухенька, старший вчитель
	Районний етап міського конкурсу на кращий літературний твір			2	Ірина Володимирівна Глухенька, старший вчитель,
	Різні творчі конкурси екологічного напрямку та краєзнавства	2		3	Ольга Миколаївна Логомінова, старший вчитель (I, III місця), Сергій Вікторович Шмирко (I, III місця)
	Районний конкурс «Обери життя»		1		Ольга Іванівна Бабаніна, вчитель-методист, Г.А. Чорненька
	XIII Міжнародний конкурс з української мови ім. П. Яцика Міжнародний природничий інтерактивний конкурс «Колосок»		III місце, Крістіна Бела; III місце, Катерина Ревко; III місце, Олена Бритвич Лауреати Максим Назаренко, Станіслав Тітов		Світлана Мирославівна Мартинова, старший вчитель; Світлана Василівна Аравіна; Ольга Іванівна Бабаніна, вчитель-методист Інна Олександрівна Шатровка

Також слід відзначити, **вчитель французької мови Надія Михайлівна Стасюк** підготувала дев'ять учасників Всеукраїнського конкурсу з французької мови «ГАЛУС».

Захоплює у школі № 97 система виховної роботи, цікава, яскрава, змістовна, вражає її розмаїтість. Разом із тим, у всьому відчувається цілеспрямованість і глибина.

Основними завданнями виховної роботи в школі є:

формування в учнів ціннісного ставлення до суспільства і держави, до людей, до природи, до мистецтва і праці, до себе засобами особистісно орієнтовного, діяльнісного, системного, творчого та компетентнісного підходів до організації виховного процесу в загальношкільному та класних колективах;

діяльнісного, системного, творчого та компетентнісного підходів до організації виховного процесу в загальношкільному та класних колективах;
патріотичне виховання підростаючого покоління;
підготовка підростаючої молоді до життя.

Успішне виконання завдань виховної роботи, як відомо, залежить від організації роботи класних керівників.

У школі № 97 діяльність класних керівників вражає глибоким підходом до вирішення всіх нагальних проблем виховання, до створення сприятливих умов для індивідуального розвитку і формування особистості учнів, формування та розвиток колективу кожного класу.

Цьому сприяє робота шкільного методичного об'єднання класних керівників. Планування здійснюється на основі результатів діагностування класних керівників та учнів психологом школи. Кожний класний керівник має діагностичну карту. За результатами діагностики сплановані консультації, методичні наради.

На засіданнях методичних об'єднань вивчається, а потім впроваджується кращий педагогічний досвід класних керівників школи, це сприяє підвищенню рівня фахової компетентності класних керівників.

«Слід підкреслити, - зазначила заступник *директора Людмила Олександрівна Здоренко*, - класні керівники та класоводи постійно вивчають індивідуальні особливості учнів класу, нахили, інтереси та особливості розвитку дитячих колективів, створюють умови для самовиховання і саморозвитку особистості учнів. Особлива увага приділяється учням з проблемами у поведінці, навчанні, новоприбулим учням. З даною категорією учнів працює наш психолог і соціальний педагог *Лілія Олегівна Довжик*. Нею проводиться велика робота з соціального та правового захисту учнів, які потребують підвищеної індивідуальної уваги та корекції, а також із сиротами, позбавленими батьківського піклування, інвалідами, малозабезпеченими, чорнобильцями, дітьми з сімей, які опинилися в складних життєвих умовах».

Багатогранна, глибока робота шкільного методичного об'єднання класних керівників сприяє організації змістовної, насиченої і захоплюючої позакласної виховної роботи.

Про систему позакласної роботи розповідає *Лілія Олегівна Довжик*, чудовий, талановитий психолог, вона, як вже знаємо, і соціальний педагог школи. За своїми обов'язками *Л.О. Довжик* має найбільш тісні взаємини з усіма учнями школи, класними керівниками та батьками учнів, вона постійно цікавиться всією виховною роботою у школі, досконало знає всі тонкощі і сама є першим

організатором. **Лілія Олегівна** живе школою, вона закохана у свою роботу, у дітей. *Радісно було з нею спілкуватись.*

До уваги читача різнобарвна, емоційна, сповнена любові до дітей розповідь Лілії Олегівни:

«У нас у школі на всіх напрямках виховної роботи протягом навчального року йде насичене, цікаве, захоплююче життя. Це різні заходи: Тижні правових знань, декади „Історична пам'ять поколінь“, місячники безпеки, профорієнтації, екологічного виховання... І свята, зустрічі, вечори...

Багато у нас традиційних свят: День знань, День вчителя, День захисника Вітчизни, Свято 8 Березня, Останній дзвоник, Випускний вечір та інші. *Але в школі є заходи особливі як для учнів, так і для педагогічного колективу.* Незабутніми для всіх є концерти до Дня визволення Запоріжжя. Вони проходять урочисто і разом з тим тепло і широко. До школи запрошуються члени ветеранської організації мікрорайону Південний, діти війни, їх радісно зустрічають наші вихованці.

Також творчо, оригінально проходять шкільні Новорічні свята. Готуються до них діти разом із вчителями, готуються заздалегідь - вчать хороводи, танці, пісні, роблять прикраси для ялинки та актові зали. Новорічні свята - це ранки з веселими хороводами та піснями, на роль Діда Мороза запрошуються актори з театру імені Магара; це веселі ігри та танці, в яких беруть участь всі без винятку діти. Свято, підготовлене самими учнями, силами артистів школи, подобається всім.

А ще одне з улюблених свят у школі - Вечір зустрічі випускників. Кожного разу ці вечори особливі, по-своєму неповторні. Це спогади про найкращі роки у долі кожного, дружбу, перше кохання. Як трепетно вдивляються дорослі люди в дитячі обличчя на екрані, намагаючись впізнати себе, друзів, учителів. Школа пишається випускниками минулих років. Не дивно, що вже їх діти приходять навчатись до рідної школи.

Та найбільш хвилюючим, незабутнім святом для дітей і їхніх батьків стала гра „Я люблю Україну“. Для кожного класу, кожної дитини вона є сценою для розповіді про свої досягнення, захоплення, про добрі діла класу та кожного учня. Свою любов до України діти відображають через вдумливе вивчення її історії та традицій, її культури. Знання свої діти показують під час конкурсу-вікторини, пісенного конкурсу. Щоразу зміст гри змінюється, але залишається її виховне спрямування - виховання патріотів своєї держави, свідомих громадян.

А яке прекрасне наше шкільне щорічне свято „Крок до зірок“! Воно проходить із вшануванням своїх найстаранніших, найталановитіших учнів, спортсменів, творчо обдарованих дітей. На святі присутні батьки, вони поділяють гордість разом зі своїми дітьми, випромінюють радість. **І особлива шана в цей день віддається творцям дитячих перемог - вчителям школи!** На завершення скажу: **кожна дитина має талант**, в цьому впевнені вчителі школи, тільки треба розкрити талант дитини, показати досягнення кожного учня в тій чи іншій сфері. **І класні керівники влаштовують виховні годи-ни-презентації „Світ захоплень“** під час яких діти розповідають про

свої ін тереси, демонструють однокласникам досягнення. Тож усі дізнаються, які прекрасні у класі є художники, поети, співаки та танцюристи, яких висот вони досягли на творчій ниві, які отримали призи. *Колекціонери* мають змогу показати своїм друзям зібрані колекції монет, марок, листівок, іграшок. *Спортсмени* - з гордістю розповісти про змагання та перемоги. Приємно усвідомлювати, що захоплення учнів можуть стати майбутньою професією.

Цікаво проходять у нас виставки творчих робіт дітей 1-4 класів „Мистецький калейдоскоп», 5-11 класи - „З Україною в серці, свято", „Української пісні (5-11 кл.), а для майбутніх першокласників свято „Як гарно навчатись в школі».

Слухала я **Лілію Олегівну**, і моє серце обіймала радість. В її особі я відчувала педагога, закоханого у світ дитинства, у все, чим цей світ живе і дихає. У кожному її слові дзвеніла радість і захоплення.

Життя школи № 97 проходить у нерозривній єдності з життям країни, з життям народу.

Педагогічний колектив на чолі з директором **Павлом Володимировичем** вважає: «Виклики сьогодення, що ведуться проти України, вимагають активності, небайдужості з боку вчителів, вихователів школи, використання активних форм і методів національно-патріотичного виховання».

У школі це реалізується через залучення дітей до благодійних акцій, проведення заходів патріотичної спрямованості.

З любов'ю, вдячністю діти малюють, роблять своїми руками обереги, з глибокою повагою пишуть воїнам та пораненим листи. Ось рядки зі звернень дітей до бійців:

«Любі наші друзі! Ми пишаємось Вашою відвагою, тим, що Ви стали на захист нашої Вітчизни, а, отже, і нас, ваших дітей...»

«Любі захисники! Ми віримо в Вас! Хай Ваші гарячі серця, світлий розум та міцні руки вбережуть нашу неньку-Україну! Повертайтеся живими та здоровими!»

«...Я дуже хочу, щоб не було війни і ви не отримували поранень...»

На виховування любові до рідного краю спрямована вся діяльність колективу школи. У школі (2014 рік) організовано виставку «З Україною в серці», гру «Я люблю Україну», свято «З Україною в серці» тощо.

Музей школи «Запоріжжя: 1941-1943» став осередком патріотичного виховання. Традицією стали тематичні екскурсії «Пам'ять запорожців про бойову славу міста», «Вулиці Запоріжжя носять їх імена», які проводяться для учнів школи, вихованців дитячих садків, гуртківців члени історико-краєзнавчого гуртка «Патріот», керівник **Сергій Вікторович Шмирко**.

Пишу, і серце наповнюється гордістю за наше вчительство, яке завжди було надійною запорукою відданості своєму народу і Вітчизні.

Велику роль в позакласній роботі відіграють гуртки та спортивні секції.

Не можна відірватися від афіш гуртків на Сайті школи. У кожного гуртка **поетична назва, в афішах так гарно розповідається про кожний гурток, що, мабуть, дитина губиться, в який піти, хочеться записатися відразу у всі.** Ось, якприклад, уривок афіші гуртка **«Барвіста Україна»:** *«Творчість подібна до джазової імпровізації... Пізнавай оточуючий світ, вчись цінувати скарби мистецтва».*

У 2014-2015 навчальному році дітей радісно запрошують гуртки:

Хореографічний, керівник гуртка **Надія Наумівна Плохоткіна** уміло об'єднує дітей різних вікових категорій при проведенні загальношкільних традиційних заходів, цікавих лялькових вистав для учнів школи та малят дитячих садків;

*Географічне краєзнавство, керівник **Інна Олександрівна Шатровка;***

*Історичне краєзнавство, керівник **Сергій Вікторович Шмирко;***

*Фольклор та етнографія народу України, керівник **Ірина Володимирівна Глухенька;***

*«Юний ерудит», керівник бібліотекар **Наталія Василівна Сокол;***

*«Паперопластика», керівник **Лілія Олегівна Довжик;***

*Початкове технічне моделювання, керівник **Сергій Анатолійович Ігнатченко;***

*Моделювання іграшок-сувенірів, керівник **Ольга Олександрівна Єлісеєва;***

*«Футбол», керівник **Сергій Юрійович Уютное.***

Цікаво і змістовно у школі організовано учнівське самоврядування. Розвиток учнівського самоврядування у школі найбільш яскраво свідчить: тут готують вихованців до життя, тут виховують майбутніх господарів країни.

Лілія Олегівна Довжик, яка є наставником молодого спеціаліста, педагога- організатора **Тетяни Анатоліївни Чорненької,** під час бесіди, яку наводжу нижче, глибоко освітила питання організації учнівського самоврядування у школі:

-Яке головне завдання вашого учнівського самоврядування?

-Завдання, які вирішувались при формуванні єдиної системи шкільного і класного учнівського самоврядування - це згуртування дітей, підлітків та дорослих, розвиток їх здібностей, виховання віри в себе, свої сили, любові до своєї родини, до рідного краю, до Вітчизни тощо.

- У чому особливість організації учнівського самоврядування вашої школи?

- Система шкільного самоврядування має два рівні. Перший - класне учнівське самоврядування (класні комітети), другий - шкільне учнівське самоврядування (Учнівський парламент). Вищим органом самоврядування на першому рівні є класні збори, на другому рівні - учнівський Парламент. У Парламенті діють комітети.

- А які комітети має шкільний Парламент, їхній склад?

- У шкільному учнівському парламенті протягом року працювали

комітети: «Культури та організації дозвілля», «Науковий комітет», «Прес-центр», «Комітет дисципліни і порядку», «Здоров'я та спорту», «Комітет національного відродження». Склад шкільних учнівських комітетів - це лідери відповідних комітетів класного самоврядування.

- Хто здійснює педагогічне керівництво діяльністю учнівського самоврядування?

За звичаєм, педагог-організатор здійснює педагогічне керівництво роботою Парламенту, організовує роботи комітетів, «Школи лідерів», але як педагог-наставник допомагаю у здійсненні педагогічного керівництва.

Для членів шкільного самоврядування протягом року проводяться майстер-класи. Шкільні лідери також проходили навчання у школі лідерів «Я - Лідер!», члени УП брали участь у міських тренінгах, у II міській конференції лідерів шкільного самоврядування.

- У чому полягає практична діяльність шкільного самоврядування?

- А про це вам краще розповість Президент учнівського парламенту Вікторія Ковальчук.

Вікторія - приваблива, гарна дівчина, вона учениця 11-го класу, відчувається її самодостатність і впевненість у собі. **Розповідь її говорить про обізнаність усіх справ у школі:**

«Всі учні нашої школи охоплені різними громадськими дорученнями, залучені до роботи в гуртках та секціях.

Учнівським комітетом постійно проводяться рейди-перевірки відвідування занять та збереження підручників, рейди „Шкільна форма“, рейди „Догляд за кабінетом“. За участі шкільного самоврядування готуються випуски шкільної газети „Сузір'я“.

У грудні 2013 року нами проведено акція „Ми - за здоровий спосіб життя“, з числа старшокласників було створено агітбригаду „Імунітет“, яка посіла

II місце у районному етапі конкурсу „Обери життяГ. Також ми брали участь у конкурсі малюнків та плакатів „За здоровий спосіб життя!“, „Місто очима дітей“ та „Екологічний вектор“, в яких теж посідали призові місця.

Ми визначаємо рейтинг участі класів у шкільних та позашкільних заходах».

Запитала Вікторію, чи відповідає робота самоврядування своєму призначенню **САМОВираження, САМОстійності. Вікторія запально відповіла:**

«Нам довіряють! Плануємо ми роботу самостійно. У нас діє ініціативна група, яка знайомиться з запитамі, пропозиціями учнів, на основі цього складається план наших дій, потім усе впроваджуємо в життя».

Побажаємо Вікторії, хай досвід Президента шкільного парламенту стане для неї, випускниці школи № 97, успішним кроком до активного суспільного життя країни.

Надзвичайно важливо: у школі № 97 вся робота здійснюється у тісній єдності з сім'єю, з батьківською громадськістю. Психолог **Лілія Олегівна зазначає:**

«Ми прагнемо запроваджувати форми роботи з сім'єю, що сприяють гуманізації взаємовідносин „педагоги-батьки“, сприяють розвитку партнерства у процесі виховання учнів, плануємо колективні творчі справи; свята, вечори, концерти, КВК тощо. Звичайно, це і допомога в ремонтних роботах й естетичному оформленні класних кімнат; участь в обладнанні кабінету й виготовленні наочного приладдя; організація міні-гуртків і клубів тощо. І надалі плануємо удосконалювати наше співробітництво».

Творча діяльність педагогічного колективу школи № 97 сприяє створенню єдиного шкільного колективу, де кожний відчуває себе комфортно, де кожний бажає творити, діяти на благо своїх вихованців.

Ті, кому педагоги віддають свої серця, віддячують рідній школі своєю любов'ю.

Особливо хвилює відданість школі випускників, які повертаються у рідну школу вже педагогами, щоб служити рідній школі, улюбленій справі, дітям. Ось вони, випускники і вчителі школи № 97:

Ольга Олександрівна Єлісєєва (Іваненко) - вчитель початкових класів;

Наталія Вікторівна Здоренко - вчитель англійської та французької мов;

Тетяна Анатоліївна Чорненька - педагог-організатор;

Валентина Сергіївна Антипіна - інспектор з охорони праці.

Про любов до школи свідчать відгуки учнів школи, минулих років і сьогодні.

Випускники минулих років в один голос говорять: «Школа залишила найкращі спогади!»

*Дмитро Валерійович Мартинов, нині лікар-офтальмолог, сказав: «Школа дала мені чудових друзів, виховала упевненість у собі, я одержав міцні знання, завдяки цьому зміг оволодіти своєю професією. У мене були прекрасні вчителі, а найкраща з них **Світлана Мирославівна Мартинова** (від авт. в кінці розмови я несподівано дізналась, що **Світлана Мирославівна** - мама Дмитра, вона була його вчителькою у початкових класах. Відгук сина про матір як улюбленого вчителя дуже зворушив). А ще я любив уроки української мови та літератури, у нас була прекрасна вчителька **Ірина Володимирівна Глухенька (Лисенко)**, наш класний керівник. Взагалі, спогади про школу залишились найкращі».*

*Віктор Олексійович Логомінов, тепер кандидат технічних наук, говорить: «Я одержав міцні знання з фізики. У нас був чудовий учитель фізики **Микола Борисович Куликовський**. Ми посідали перші місця в олімпіадах, конкурсах. Запам'яталась також вчитель хімії **Ольга Вікторівна Совпель** і мої шкільні друзі». А **Антон Коваленко, студент ЗНТУ (2014 р.)**, згадує свого класного керівника: «Запам'яталась особливо наша класний керівник **Ольга Миколаївна Логомінова**. У нашого класу були певні проблеми, **Ольга Миколаївна** знайшла підхід до кожного з нас і довела клас до випуску. І хоча я пішов після 9-го класу зі школи, я до цього часу вдячний нашому класному керівнику, що вона згуртувала нас. А ще школа дала мені міцні знання і добрих друзів».*

*Учні сьогодні, немов перегукуються з випускниками минулих років:
«Я люблю нашу школу, у нас хороші вчителі, мені у школі дуже добре»,
Алі- на П., учениця 5-го класу.*

Якщо учні люблять школу, то батьки щасливі. **Тетяна Сергіївна Ковальчук, член батьківського комітету**, щиро захоплена школою № 97. Вона говорить: «Я привела свою доньку сюди у перший клас. Тепер Віка - вже випускниця, учениця 11-го класу. За всі ці роки у нас не було у школі жодного непорозуміння, ми відчували тільки увагу і турботу. Школа дає міцні знання, я вдячна **Ользі Іванівні Бабановій**, Вікторія любить її уроки української мови та літератури, бере участь в олімпіадах і конкурсах, де посідає призові місця. У школі у Віки розвинулись якості лідера, вона була нерішучою, а стала впевненою в собі, готовою до самостійного життя. Я щаслива, у школі гарно, затишно, зі зборів йду завжди у піднесеному настрої. Я всім кажу: школа № 97 - найкраща школа і раджу всім вести своїх дітей до першого класу тільки в 97-му!»

Кожна школа пишається своїми вихованцями, котрі вже закінчили школу, особистості яких є яскравим відображенням усіх духовних цінностей, які школа прагнула і прагне прищепити дітям. Недарма, бува, говорять: «Скажи, з якої ти школи, і я скажу, хто ти». У школі № 97 з гордістю називають випускників минулих років, серед яких:

Ольга Миколаївна Коваль - телеведуча, ТРК «Запоріжжя»;

Олеся Олександрівна Плохоткіна - артистка Запорізького академічного обласного музично-драматичного театру імені В.Г. Магара;

Павло Юрійович Шилько - телеведучий, журналіст (м. Київ);

Роман Сергійович Солодовников - суддя;

Олеся Сергіївна Давиденко - головний спеціаліст Головного управління юстиції в Запорізькій області;

Ліна Іванівна Тимошук - інспектор служби у справах дітей;

Владислав Ігорович Куценко - помічник міністра юстиції;

Дмитро Валерійович Мартинов - лікар-офтальмолог;

Віктор Олексійович Логомінов - кандидат технічних наук, викладач ЗНТУ, та багато інших, всіх не перелічити.

Ось вже написано нарис про школу №97.

Але нарис буде неповним, якщо не додам свого авторського слова про головного натхненника шкільного колективу, про директора школи.

Павло Володимирович Цинкуш - неординарна людина, цікава особистість, сповнений планів та ідей. Ще у першу зустріч він привернув увагу своєю нестримною енергією, здавалось, думки його летять набагато швидше навколишнього життя, і він намагається їх наздогнати швидкістю своєї мови, своїх дій. Мабуть, тому він такий рвучкий та стрімкий. Разом з тим, **Павло Володимирович** віддається справі до кінця. Мене вразила його непоборна захопленість пошуковою роботою військово-патріотичного спрямування, фанатична любов до історії, хоча, як вже зазначалось, він фізик та математик за освітою. З Нагородного листа дізналася: «Протягом 2008-2014 років **Цинкуш П.В.** приділяє значну увагу патріотичному

вихованню школярів із залученням ветеранських організацій Комунарського району міста». У 2010 році учні школи взяли участь у проведенні обласної акції „Солдатська хустина”. **Павло Володимирович Цинкуш** тісно співпрацює з громадською організацією Запорізького історико-патріотичного пошукового центру „Бастіон”».

Невгамовної вдачі людина! Говорять, він на компроміси ніколи не піде, якщо це стосується істини, хоча через це інколи виникають додаткові проблеми. Та **Павла Володимировича** це не зупиняє. Він упевнено йде своїм шляхом.

Павло Володимирович працює на посаді директора школи 13 років, з них: директором Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №17 - 7 років; І вже 6 років директором Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 97.

У школі №17 він залишив про себе добру пам'ять. *Данько Анатолій Іванович*, нині (2014 р.) директор школи № 17, сказав: «**Павло Володимирович** - чудовий господарник, дбав в першу чергу про створення сприятливих умов для навчання та виховання». Тепло відгукнулася про **Павла Володимировича Ши-робоква Раїса Олексіївна**, вчитель української літератури школи № 17, ветеран праці, вчитель-майстер, голова профспілкового комітету школи: «**Павло Володимирович** - чудовий організатор, талановитий вчитель, діти були у захваті від його уроків, він викладав фізику. Колишні учні і зараз згадують вчителя з любов'ю. Директора поважали вчителі, він був завжди врівноваженим, спокійним, в доброму настрої, і це дуже подобалось колективу. Залишились про нього найкращі спогади».

Розповідь про діяльність Павла Володимировича на посаді директора загальноосвітньої школи I-III ступенів № 97 - це розповідь про його школу, адже всім відомо: те, чим живе, чим дихає школа, - це результат діяльності директора школи. А ще, звичайно, важливі слова самого директора...

Але Павло Володимирович не майстер слова, як він сам сказав про себе. Для нього головне - справа та її результат - це і є його кредо. У вчителів найбільше цінує любов до дитини. Чому став вчителем? «Вчителем я, мабуть, народився. У мене батько був військовим (ось звідки бере свій початок захоплення військово-патріотичним вихованням! - авт.), а мати - вчителем. Я пішов їхніми слідами». Свій день директор розпочинає з зустрічі з дітьми, з учителями, щоб привітати, щоб просто побачити їх усіх, це надихає! **Ось такий він, директор школи № 97!**

Приємно відзначити: діяльність **Павла Володимировича Цинкуша** високо оцінена, він нагороджений:

відзнакою «Пошук», за активну роботу з встановлення імен загиблих під час Другої світової війни;

Почесною грамотою Запорізької міської ради, за змістовну роботу щодо створення історичного музею, жовтень 2013 рік;

Почесною грамотою управління освіти і науки Запорізької

облдержадміністрації, за багаторічну сумлінну та плідну працю, вагомі досягнення у професійній діяльності, зразкове виконання службових обов'язків;

медаллю «*За особистий внесок у розвиток міста Запоріжжя*»,
2012 рік. Завершую нарис про Запорізьку загальноосвітню школу I-III ступенів № 97, школу глибокої течії, словами Гімну школи:

*Квітка веселкова - наші мрії й долі,
І сонце знань привітно світить з висоти.
В дев'яносто сьомій - рідній нашій
школі - Нам так добре вчитись,
мріяти й рости.*

Зичу школі, хай завжди лунають чудові слова дітей: «Нам тут добре вчитись, мріяти й рости"».

